

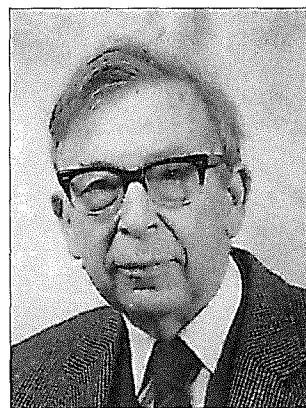
Dr. W.J. de Boone (1915-2000) *Zijn Amersfoortse tijd*

door R.M. KEMPERINK

Op 9 augustus 2000 overleed in zijn woonplaats Garderen dr. W.J. de Boone, in zijn Amersfoortse tijd onder meer bestuurslid van de Oudheidkundige Vereniging Flehite, conservator van Museum Flehite en redacteur van het gelijknamige tijdschrift. Vooral in de late jaren '50 en de eerste helft van de jaren '60 heeft hij een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van het historisch museum te Amersfoort en was hij een ijverig propagandist voor de beoefening van de regionale geschiedenis en de archeologie in Amersfoort en Oost-Utrecht.

Willem Jan de Boone, geboren in Amsterdam op 28 februari 1915, was leraar klassieke talen aan het vroegere Amersfoorts Lyceum, toen hij in contact kwam met de Oudheidkundige Vereniging Flehite. Enige jaren ervóór, in 1954, was hij gepromoveerd op een veel geciteerd proefschrift over *De Franken van hun eerste optreden tot de dood van Childerik*.¹ Behalve van geschreven bronnen maakte de auteur veel gebruik van muntvondsten. Muntvondsten zouden in zijn werk telkens terugkeren.² Eerder al had hij in het *Tijdschrift voor geschiedenis* een artikel gewijd aan 'De Lage Landen in de Westeuropese politiek omstreeks 500'.³ Ook was hij redacteur van het tijdschrift *Westerheem* van de Archeologische Werkgemeenschap voor Westelijk Nederland, de AWWN, later AWN: Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, waarvan hij tevens enige tijd bestuurslid is geweest. In *Westerheem* verschenen regelmatig merendeels korte bijdragen van zijn hand.⁴ Vooral oude vondstberichten hadden daarbij zijn aandacht. In dat kader had hij in 1956 iets gepubliceerd over opgravingen bij Wijk bij Duurstede in 1880,⁵ zijn eerste bijdrage over het oostelijk deel van de provincie Utrecht. Later zouden er meer volgen. Een breder publiek leerde hem kennen door zijn brochure *Friezen, Franken en Saksen ... klopt dat?* in de destijds zeer populaire AO-reeks.⁶

In 1957 werd De Boone bestuurslid van Oudheidkundige Vereniging Flehite, het jaar erna secretaris. In die tijd beheerde de vereniging nog het Museum Fle-

Dr. W.J. de Boone

hite. De inrichting ervan dateerde grotendeels uit de jaren '20 en was hard aan vernieuwing toe. De naar de tachtig lopende conservator D.H. Huygen, sinds 1924 bestuurslid van de vereniging, had met een minimum aan middelen de zaak door de crisis van de jaren '30 en de Tweede Wereldoorlog heen draaiende gehouden. Weldra ging nu De Boone in het museum geleidelijk aan steeds meer conservatortaken van Huygen overnemen.

De komst van De Boone heeft Museum Flehite nieuwe impulsen gegeven. Dat de archeologische afdeling, de Urnenkamer in het oude jargon, een grondige modernisering onderging lag, gezien de achtergrond van de nieuwe conservator, voor de hand, maar voor het eerst kwamen nu ook opstellingen tot stand die de geschiedenis van de stad en die van de regio Oost-Utrecht als een doorlopend verhaal lieten zien. Het museum kreeg meer bekendheid en De Boone wist ook het bedrijfsleven voor de instelling te interesseren. Dat was wel nodig ook, want de financiële situatie van de vereniging gaf de conservator maar weinig armslag. Toen enige tijd na zijn aantreden het wegens aanhoudende lekkage noodzakelijk bleek het dak van het museum ingrijpend te restaureren, moest een uitgifte van obligaties uitkomst brengen. Gebrek aan mensen en geld vormde een continu probleem. De vereniging had maar één persoon in volledige dienstbetrekking, de conciërge, die zijn uiterst bekrompen dienstwoning aan het museum had. Zelf moest De Boone zijn conservatorschap uitoefenen naast een volledige leraarsbaan. Het salaris dat hem op grond van de bescheiden overheidssubsidies door de vereniging moest worden uitgekeerd, stortte hij terug in de verenigingskas. Maar hij slaagde erin een werkgroep vrijwilligers aan te trekken die elke donderdagavond met hamer, zaag en verfkwas in het museum in de weer ging. Met geringe middelen werd zo heel wat tot stand gebracht. Voor het eerst sinds jaren kreeg Flehite weer tijdelijke exposities, onder meer 'Kunst uit Oldenbarnevelts tijd' (1959), '750 jaar Orde van het Heilig Kruis' (1961) over de orde van de kruisheren in Nederland, 'Romeinse techniek' (1962) en 'Huzaren van Boreel - 150 jaar cavalerie' (1963). De bezoekersaantallen liepen op tot 6. à 7.000 per jaar, naar de huidige maatstaven een gering getal, maar toentertijd een grote sprong vooruit.

Intussen bleef De Boone in *Westerheem* publiceren over vroegere opgravingen en archeologische vondsten, onder meer in het oostelijk deel van de provincie Utrecht. Zo verscheen in 1958 een 'Geestdriftig bericht over een opgraving op de Soesterheide in 1879'⁷ over de activiteiten van Flehite-oprichter Van Rootelaar aldaar, die in een brief aan burgemeester Nairac van Barneveld op ongemeen enthousiaste wijze verslag deed van de vondst van 'de Grootvader van alle mogelijke Urnen, den Pot der Potten, den Koning van het Pottendom'. Twee jaar later volgde een aanvulling: 'Urnfragmenten met bronzen haarnaald te Soest.'⁸ Daarnaast bleef het breder perspectief hem bezighouden. Samen met J. Ypey publiceerde hij in 1959 een gezaghebbend overzicht over 'Nederland in

de tijd der Merovingen'.⁹ In 1962 verscheen als deel I van de 'Publicaties van de Oudheidkundige Vereniging Flehite te Amersfoort' de bundel *Weer-klank. Opstellen over de geschiedenis van Amersfoort e.o. aangeboden aan D.H. Huygen, hoofdconservator van Flehite, bij zijn 80e verjaardag, 25 februari 1962*. De Boone opende met een opstel over 'Een amateur-archeoloog op de Soesterhei in 1861'.¹⁰ Onderwerp was het omstreden oudheidkundige spoorwerk van 'muziekmeester' David Koning ter plekke.

Maar rond het midden van de jaren '60 trokken zich donkere wolken samen boven het Flehite-bestuur. De langdurige reorganisatie van het museum, waarvan het eind nog lang niet in zicht leek, wekte bij sommigen irritatie op. Onenigheid over het te voeren beleid leidde tot steeds grotere spanningen en in 1965 barstte de bom. Voorzitter Adriaans en twee andere bestuursleden stapten op en het jaar daarop hield ook De Boone het voor gezien. Die stap heeft hem zeker grote moeite gekost, want hij was aan Flehite verknocht. Pijnlijk voelde hij zich in de steek gelaten door enkele van zijn medebestuurders. De chaotische periode die volgde – in vijf jaar tijd wisselden maar liefst twintig bestuursleden elkaar af –, heeft Museum Flehite veel afbreuk gedaan.

Toch was de rol van De Boone op het terrein van de Amersfoortse geschiedenis niet uitgespeeld. In 1964 had hij samen met gemeentearchivaris drs. J. Hovy en de geschiedenisleraren J.H.P. Kemperink en drs. P. van den Bosch het tijdschrift *Flehite* opgezet, voluit *Flehite. Tijdschrift voor verleden en heden van Oost-Utrecht*. Het was tot 1977, toen het opging in de inmiddels opgerichte Stichting Museum Flehite, een zelfstandige uitgave, los van de oudheidkundige vereniging. Voor het tijdschrift heeft De Boone veel betekend. Het was mede door zijn aanstekelijk optimisme en enthousiasme dat het gestalte kreeg. Hij deed er veel voor: hij beoordeelde met zijn mede-redacteuren de binnengekomen bijdragen, onderhield de contacten met de drukker, corrigeerde mede de drukproeven en voerde bovendien nog de administratie. De redactievergaderingen werden door zijn kleurrijke verhalen en de onuitputtelijk lijkende stroom anecdotes vooral genoegeelijke bijeenkomsten.

Gepubliceerd heeft De Boone in *Flehite* maar in bescheiden mate. In de eerste jaargang bracht hij een kladnotitie aan het licht over de opgraving van een grafheuvel in Doorn uit 1853, afkomstig uit de nalatenschap van L.J.F. Janssen, toentertijd conservator aan het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden.¹¹ Zijn bemoeienis met de historisch-topografische collectie van Museum Flehite leidde tot een kleine publicatie over een mogelijke samenhang tussen tekeningen met Amersfoortse stadsgezichten van A. de Haen en L.P. Serrurier.¹² In 1973 volgde een bijdrage over 'Madelinus-munten uit Dorestat'.¹³ Over de vindplaatsen van deze gouden merovingische munt, geslagen te Dorestat, en de imitaties ervan had De Boone al eerder gepubliceerd,¹⁴ maar toen beperkte hij zich tot Nederlandse vondsten. In *Flehite* waren nu ook de buitenlandse vondsten verwerkt

(België, Denemarken, Duitsland). De Boone was inmiddels regent geworden van de oude Amersfoortse instelling voor armenzorg De Poth. Van een van de oude kaarten in het archief van deze instelling, de 'Caerte van de twee Erven, genaemt de Koedijcken, gelegen bij Amersfoort', vervaardigd door de 17de-eeuwse landmeter en kaarttekenaar D. van Groenouw, gaf hij in 1974 een gedetailleerde beschrijving.¹⁵ Het zou zijn laatste bijdrage in het tijdschrift zijn.

In 1976 ging het tijdschrift *Flehite* over naar de Stichting Museum Flehite. De Boone bleef van de redactie deel uitmaken maar publiceren in *Flehite* deed hij niet meer. Zijn vertrek uit Amersfoort naar Garderen op de Veluwe zal mede daaraan debet zijn geweest. Deze streek had al eerder zijn archeologische belangstelling gewekt, getuige een uitvoerig artikel over 'An Early Mediaeval Grave Field on the Beumelerberg near Garderen, Province of Gelderland' in 1971.¹⁶ In 1980 nam hij, inmiddels 65 geworden, afscheid van de redactie van het tijdschrift dat in belangrijke mate ook *zijn* schepping was.¹⁷

NOTEN

1. Amsterdam 1954 (diss. RU Groningen).
2. Vgl. ook zijn 'De waarde van muntvondsten voor de vroege geschiedenis van onze landen', *De Geuzenpenning. Munt- en penningkundig nieuws* III (1953), pp. 13-15.
3. *Tijdschrift voor geschiedenis* LXIV (1951), pp. 45-54.
4. Vgl. M.J.C. Stedehouder-Lengs en F.H.W. Friederich, *Westerheem. Inhoud en systematisch overzicht* I-XV, pp. 6-7.
5. 'Opdelvingen in Wijk bij Duurstede in 1880', *Westerheem* V (1956), pp. 7-9. Vgl. ook 'De plaats van de opgravingen in 1879/80 te Duurstede', *ibid.* VIII (1959), p. 24.
6. AO-reeks, nr. 678, Amsterdam 1957.
7. *Westerheem* VII (1958), pp. 50-54.
8. *Ibid.* IX (1960), pp. 33-35.
9. In: J.E. Bogaers, W. Glasbergen, P. Glazema en H. Tj. Waterbolk (red.), *Honderd eeuwen Nederland (= Antiquity and survival II, no. 5-6)*, 's-Gravenhage 1959, pp. 198-211.
10. Pp. 7-13.
11. 'Een opgraving in Doorn in 1853', *Flehite* I (1964-1966), pp. 25-27.
12. 'A. de Haen en L.P. Serrurier', *ibid.* IV (1971/72), pp. 55-57.
13. *Ibid.* V (1972/73), pp. 42-44. Een aanvulling hierop in *Westerheem* XXV (1976), pp. 98-99.
14. 'Munten van Madelinus/Dorestat in Nederland', *Westerheem* XXI (1972), pp. 87-88.
15. 'Oude kaarten in het archief van De Poth', *Flehite* VI (1974), pp. 64-67.
16. *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* XX/XXI (1970/71), pp. 249-292.
17. De Boone bleef publiceren. Met name de sceatta's hadden zijn interesse, kleine zilveren munten die gedurende de 7de en 8ste eeuw zowel in Engeland als Friesland werden geslagen. Deze belangstelling leidde onder meer tot een bijdrage samen met W. op den Velde en A. Pol, 'A survey of sceatta finds from the Low Countries', in: D. Hill and D.M. Metcalf (ed.), *Sceattas, British Archeological Reports, British Series, no. 128*, Oxford 1984, pp. 117-146.